

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/233/2015
Identifikačné číslo spisu:	1209205575
Dátum vydania rozhodnutia:	17.03.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Edita Bakošová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:1209205575.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú V., narodenú XX. E. XXXX, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, Vázovova č. 7/A a medzičasom plnoletú Y., narodenú X. S. XXXX, obe bývajúce u matky, deti rodičov matky Ing. Y., bývajúcej v F., a otca Ing. Y., bývajúceho v F., zastúpeného JUDr. Petrom Arendackým, advokátom so sídlom v Bratislave, Železničarska 13, za účasti Okresnej prokuratúry Bratislava II, o zmene úpravy styku a iné, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 28 P 145/2009, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. novembra 2013, sp. zn. 11 CoP 90/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 26. novembra 2013, sp. zn. 11 CoP 90/2013 vo výrokoch týkajúcich sa maloletej V. z r u š u j e a vec mu v tomto rozsahu vracia na ďalšie konanie.

Dovolanie smerujúce proti výroku rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 26. novembra 2013, sp. zn. 11 CoP 90/2013, ktorým odmietol odvolanie otca proti rozsudku Okresného súdu Bratislava II z 27. septembra 2012 č.k. 28 P 145/2009, o d m i e t a.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 27. septembra 2012, č.k. 28 P 145/2009-944 upravil styk otca s v tom čase maloletými deťmi tak, že

- otec je oprávnený stretávať sa s maloletou Y. a V. každý párny týždeň od soboty od 9.00 hod. do nedele do 18.00 hod. s výnimkou školských prázdnin,
- počas vianočných prázdnin každý párny kalendárny rok od 25. decembra od 9.00 hod. do 27. decembra do 11.00 hod. a každý nepárny kalendárny rok od 28. decembra od 19.00 hod. do 1. januára nasledujúceho roka do 19.00 hod.,
- počas jarných prázdnin každý párny kalendárny rok od pondelka prázdninového týždňa od 9.00 hod. do soboty do 18.00 hod.,
- počas veľkonočných prázdnin každý nepárny kalendárny rok od piatka od 9.00 hod. do nedele do 19.00 hod.,

- počas letných prázdnin každý kalendárny rok od 1. júla od 9.00 hod. do 7. júla do 19.00 hod., s povinnosťou otca deti v mieste bydliska matky vyzdvihnúť a po ukončení styku ich matke na tom istom mieste odovzdať,

a

- zakázal otcovi stykať sa s maloletými deťmi s výnimkou dní, počas ktorých je styk upravený súdnym rozhodnutím s otcom a starými rodičmi,

čím zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV č.k. 23 C 68/2005-333 z 2. mája 2007 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č.k. 3 Co 353/2007-404 z 18. novembra 2008 v časti týkajúcej sa úpravy styku otca s maloletými deťmi.

Vo zvyšku

- návrh otca na zmenu úpravy styku a návrh matky na zákaz styku otca s maloletými deťmi zamietol,
- návrh otca na zmenu zverenia maloletej V. do jeho osobnej starostlivosti, návrh na zverenie maloletej Y. do striedavej starostlivosti a návrh na uloženie informačnej povinnosti matke, zamietol

a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov konania.

Právne svoje rozhodnutie odôvodnil poukazom na ustanovenia § 24 ods. 2, 3, § 25 ods. 1, 2, 3, § 26, § 28 ods. 1 písm. a/, ods. 2, § 36 ods. 1 a § 43 ods. 1 Zákona o rodine, keď dospel k záveru, že od poslednej úpravy styku otca s maloletými deťmi uplynula pomerne dlhá doba a k dohode rodičov ohľadne letných, zimných a jarných prázdnin nedošlo, situácia sa vyhrotila, postoje oboch rodičov sa stali nezmieriteľnými a konfliktnými a maloleté deti žiadali, aby bol ich styk s otcom obmedzený buď za prítomnosti starých rodičov alebo bez prespania u otca. Dospel k záveru, že na tejto situácii majú podiel obaja rodičia, nakoľko matka odmietala akýkoľvek styk otca s deťmi mimo dní určených súdnym rozhodnutím a otec sa nekompromisne domáhal toho, aby sa podieľal na výchove detí rovnakým dielom ako matka. Súd prvého stupňa rozsah styku zmenil a upravil styk aj počas prázdnin a zúžil rozsah styku počas víkendov z dôvodu zmeny bytových podmienok u otca, ktorý má zakázaný vstup do bytu, v ktorom doposiaľ býval a zrušil „víkendový styk“ počas prázdnin, nakoľko obmedzoval rodičov v plnohodnotnej dovolenke. Návrhu matky na zákaz styku v plnom rozsahu nevyhovelo a zakázal styk otcovi len v dňoch, kedy nemá určené stretávanie s deťmi, keď nemal preukázanú existenciu ohrozenia takej intenzity, ktorá by si vyžadovala absolútny zákaz styku otca s maloletými deťmi. Návrh otca na uloženie informačnej povinnosti zamietol z dôvodu, že sa týkal len maloletej Y., ktorá sa blížila veku dospelosti a nakoľko matka jej nebráni s otcom komunikovať, môže o podstatných veciach otca informovať sama. Nemal preukázané, že by došlo k zmene pomerov, ktorá by odôvodňovala zmenu zverenia maloletých detí a návrh otca v tejto časti preto zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Na odvolanie otca, matky, kolízneho opatrovníka a Okresnej prokuratúry Bratislava II, Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 26. novembra 2013, sp. zn. 11 CoP 90/2013

- odvolanie otca odmietol ako oneskorene podané,

- odvolanie matky, kolízneho opatrovníka a Okresnej prokuratúry Bratislava II voči výrokom

- o úprave styku a zákaze styku otca a výroku, v ktorom súd prvého stupňa vo zvyšku zamietol návrh matky na zákaz styku otca s medzičasom plnoletou Y., odmietol,

- vo zvyšnej nimi napadnutej časti zmenil tak, že návrh otca na úpravu styku s maloletou V. zamietol a styk otca s ňou zakázal,

čím zmenil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV z 2. mája 2007, č.k. 23 C 68/2005-333 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 18. novembra 2008, č.k. 3 Co 353/2007-404 v časti týkajúcej sa úpravy styku otca s maloletou V.

a žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania.

Odmietnutie odvolania otca odôvodnil tým, že otec po vyhlásení a odôvodnení rozsudku súdom prvého

stupňa na pojednávaní 27. septembra 2012 bezdôvodne odoprel prijatie jeho písomného vyhotovenia i napriek tomu, že bol súdom prvého stupňa poučený o následkoch odopretia prijatia doručovanej písomnosti. Uviedol, že zákonná 15-dňová lehota na podanie odvolania uplynula 12. októbra 2012 a pokiaľ otec podal odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa 4. februára 2013, podal ho po uplynutí odvolacej lehoty, t. j. oneskorene a preto podľa § 218 ods. 1 písm. a/ O.s.p. jeho odvolanie odmietol. V súvislosti s tým, že Y. dosiahla X. S. XXXX plnoletosť uviedol, že vo vzťahu k tomuto dieťaťu rozhodnutie súdu prvého stupňa stratilo účinnosť, je bez praktického významu pre pomery účastníkov konania a preto odvolanie matky, kolízneho opatrovníka a Okresnej prokuratúry Bratislava II voči výrokom týkajúcim sa úpravy styku a zákazu styku otca s ňou, odmietol s poukazom na ustanovenie § 218 ods. 1 písm. e/ O.s.p. Vo vzťahu k maloletej V. uviedol, že zohľadnil výsledky dokazovania vykonaného pred súdom prvého stupňa, prihliadol na špecifiká daného prípadu, na závery znaleckého posudku č. 6/2010 vypracovaného PhDr. M., CSc., na obsah jeho výsluchu vykonaného súdom prvého stupňa 12. júla 2012, na obsah výsluchu oboch v tom čase maloletých detí, ako aj na obsah ostatných listinných dôkazov a dospel k záveru, že sú dané podmienky na úplné vyhovie návrhu matky na zákaz styku otca s maloletou V.. Konštatoval, že akýkoľvek styk otca s ňou nie je v jej záujme a pre pocit stability a pokoja dieťaťa nie je možné zachovať, prípadne rozšíriť doposiaľ určený rozsah styku otca s maloletou a jediným možným riešením je len plne zakázať styk otca s ňou. Z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa mal preukázané, že maloletá V. odmieta kontakt s otcom a realizáciu kontaktu s otcom podmieňuje prítomnosťou starých rodičov. Vyvodil záver, že správanie otca a jeho následky na psychiku detí sú tak závažné, že reálne existujúci stav nie je možné neposúdiť inak ako stav, ktorý odôvodňuje zákaz styku otca s maloletou V.. Z vyššie uvedených dôvodov dospel odvolací súd k záveru, že súd prvého stupňa návrh otca na zmenu úpravy styku otca s maloletou V., návrh matky o zákaze styku otca s ňou, v ktorom súd prvého stupňa vo zvyšku návrh matky zamietol, po právnej stránke nesprávne posúdil a preto odvolací súd v súlade s ustanovením § 220 O.s.p. rozsudok v napadnutej časti zmenil spôsobom vo výroku svojho rozhodnutia uvedeným. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu (len do výrokov týkajúcich sa maloletej V. - posudzujúc podanie podľa jeho obsahu - § 41 ods. 2 O.s.p.) podal dovolanie otec z dôvodu, že mu bola postupom odvolacieho súdu odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) a konanie odvolacieho súdu je postihnuté aj inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Namietal, že odvolací súd neprejednal jeho odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa a jeho odvolanie odmietol, hoci na takýto postup neboli splnené zákonné podmienky. Potvrdil, že na pojednávaní konanom 27. septembra 2009 odmietol prevziať písomné vyhotovenie rozsudku, avšak nakoľko nebol súdom prvého stupňa poučený o následkoch odopretia prijatia zásielky, nie je možné považovať deň odopretia prijatia rozsudku za deň jeho doručenia. Konštatoval, že odvolací súd nevykonával žiadne dokazovanie a to ani v rozsahu opakovania dokazovania vykonaného na súde prvého stupňa a napriek tejto skutočnosti hodnotil dôkazy v otázke vhodnosti styku otca s maloletou V. odlišne od hodnotenia dôkazov súdom prvého stupňa a dospel k odlišným skutkovým zisteniam. Uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné, keď z neho nie je zrejmé, akými úvahami sa súd pri hodnotení dôkazov riadil. Namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu porušuje čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, čl. 41 ods. 4 Ústavy a čl. 32 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd. Poukázal na závery prvého znaleckého posudku a na skutočnosť, že maloletá V. je citovo pozitívne viazaná na oboch rodičov. Navrhol rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Matka sa k dovolaniu otca písomne nevyjadrila.

Kolízny opatrovník vo svojom vyjadrení k dovolaniu otca navrhol rozsudok odvolacieho súdu ako vecne správny potvrdiť.

Okresná prokuratúra Bratislava II vo vyjadrení k odvolaniu otca uviedla, že otec, ktorý na pojednávaní konanom 27. septembra 2012 odmietol prevziať rozsudok, bol v prítomnosti ďalších účastníkov poučený o následkoch odopretia prijatia rozhodnutia. Bol preto správny postup odvolacieho súdu, ktorý jeho odvolanie odmietol ako oneskorene podané a z uvedeného dôvodu dovolanie nie je prípustné.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací [§ 10a ods. 1 O.s.p. (poznámka dovolacieho súdu: v ďalšom texte sa uvádza Občiansky súdny poriadok v znení pred 1. januárom 2015)] po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Osobitne však treba zdôrazniť, že v zmysle § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených Zákomom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

V danom prípade dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým sa rozhodlo vo veci upravenej Zákomom o rodine (vo veci úpravy styku rodiča s dieťaťom). Nejde pritom o rozsudok o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení. Napadnutý rozsudok nevykazuje znaky rozsudku, proti ktorému je dovolanie prípustné, ale práve naopak, znaky rozsudku, v prípade ktorého je prípustnosť dovolania výslovne vylúčená.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale zaoberal sa aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku vecí právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Z vymenovaných procesných väd je v dovolaní výslovne namietaná vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p., t.j., že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť pred ním konať.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky: 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym

poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

Dovolateľ namietal, že v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 písm. f/ O.s.p. a to postupom súdu prvého stupňa pri doručovaní rozhodnutia, čím spochybňoval opodstatnenosť odmietnutia odvolania ako podaného oneskorene.

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., treba rozumieť nesprávny postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožňuje realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Judikatúra za prípad odňatia možnosti pred súdom označuje aj postup súdu, ktorý sa z určitého procesného dôvodu odmietne zaoberať meritom veci (odmietne podanie alebo konanie zastaví alebo súd odmietne odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup nie sú dané (por. R 23/1994).

Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je postihnuté touto vadou.

Odvolací súd rozsudkom odmietol odvolanie vychádzajúc z toho, že otec maloletého dieťaťa podal odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa až po uplynutí zákonnej lehoty na jeho podanie. Tento záver odvolacieho súdu je správny.

Podľa § 47 ods. 1 O.s.p. do vlastných rúk treba doručiť písomnosti, pri ktorých tak ustanovuje zákon, a iné písomnosti, ak to nariadi súd.

Podľa § 50 O.s.p. ak adresát bezdôvodne odoprie písomnosť prijatú, je písomnosť doručená dňom, keď jej prijatie bolo odopreté; o tom musí byť adresát poučený doručovateľom.

Podľa § 57 ods. 2 O.s.p. lehoty určené podľa týždňov, mesiacov alebo rokov končia sa uplynutím toho dňa, ktorý sa svojím označením zhoduje s dňom, keď došlo ku skutočnosti určujúcej začiatok lehoty, a ak ho v mesiaci niet, posledným dňom mesiaca. Ak koniec lehoty pripadne na sobotu, nedeľu alebo sviatok, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň.

Podľa § 204 ods. 1 O.s.p. odvolanie sa podáva do 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti rozhodnutiu ktorého smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

V preskúmvanej veci argumentoval dovolateľ tým, že rozsudok súdu prvého stupňa prevzal 17. januára 2012 a odvolanie podal 1. februára 2013, v zákonom stanovenej lehote, teda včas. Uviedol, že súd prvého stupňa po vyhlásení rozsudku 27. septembra 2009 (správne 2012 - poznámka dovolacieho súdu) rozsudok doručoval účastníkom konania, ktorý odmietol prevziať. Namietal, že pri doručovaní rozsudku nebol súdom poučený o následkoch odopretia prijatia zásielky.

Zo zápisnice o pojednávaní z 27. septembra 2012 (č. l. 945) vyplýva, že súd prvého stupňa vyhlásil rozsudok a po vyhlásení odovzdal rovnopis rozhodnutia matke, kolíznemu opatrovníkovi a zástupcovi Okresnej prokuratúry Bratislava II, ktorí prijatie rovnopisu potvrdili svojím podpisom. Otec odmietol rozhodnutie prijať. Z úradného záznamu z 27. septembra 2012 (č. l. 948) ďalej vyplýva, že otec bol za prítomnosti ďalších účastníkov, ktorí si rozsudok prevzali, poučený o následkoch odopretia prijatia rozhodnutia.

Z uvedeného je zrejmé, že otcovi bolo doručované rozhodnutie súdu prvého stupňa 27. septembra 2012 a lehota na včasné podanie odvolania podľa § 204 ods. 1 O.s.p. začala otcovi plynúť 28. septembra 2012 a jej koniec pripadol na 12. októbra 2012, ktorý deň bol piatok a preto, keď otec proti rozsudku súdu prvého stupňa podal odvolanie na pošte až 1. februára 2013, podal ho po uplynutí odvolacej lehoty,

v dôsledku čoho odvolací súd správne odmietol odvolanie otca ako oneskorene podané (§ 218 ods. 1 písm. a/ O.s.p.).

Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené dospel k záveru, že odmietnutím odvolania v procesnej situácii, v ktorej boli pre to dané zákonné predpoklady v zmysle § 218 ods. 1 písm. a/ O.s.p., nebola otcovi odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Za odňatie možnosti konať pred súdom považoval dovolateľ i skutočnosť, že odvolací súd bez vykonania dokazovania, na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu veci zmenil rozsudok súdu prvého stupňa.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ ide o konanie vo veciach zásady rovnakého zaobchádzania, c/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7.

Podľa § 213 ods. 3 O.s.p. ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám.

Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné poukázať na to, že konanie pred súdom musí zabezpečiť pre účastníkov konania spravodlivú ochranu ich práv a oprávnených záujmov (tzv. fair process). Na zabezpečenie tejto ochrany priznáva Občiansky súdny poriadok účastníkovi viaceré procesné práva, medzi ktoré patrí aj právo vyjadrovať sa k tvrdeným skutočnostiam, navrhovať dôkazy na ich vyvrátenie a vyjadrovať sa aj k právnym dôsledkom z nich vyplývajúcich.

Dovolací súd poukazuje na to, že svoje procesné práva môže účastník konania uplatňovať nielen v konaní pred súdom prvého stupňa, ale aj pred súdom odvolacím. Realizácia týchto práv účastníka v odvolacom konaní je však znemožnená, ak odvolací súd zmení rozhodnutie súdu prvého stupňa, vychádzajúc zo skutočností, ktorými sa súd prvého stupňa vo svojom rozhodnutí nezaoberal z dôvodu, že o nich ani nerozhodoval a ku ktorým sa neúspešný účastník konania ani nevyjadroval, pretože k tomu ani nemal dôvod.

Podľa § 213 ods. 1 O.s.p. je odvolací súd skutkovými závermi súdu prvého stupňa viazaný. Úvahy odvolacieho súdu o správnosti skutkových záverov súdu prvého stupňa sú preto značne obmedzené. Ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám (§ 213 ods. 3 O.s.p.). Viazanosť odvolacieho súdu skutkovým stavom ustáleným súdom prvého stupňa a podmienenie zmeny jeho skutkových záverov opakovaním alebo vykonaním nových dôkazov vyplýva zo zásady priamosti a ústnosti občianskeho súdneho konania. Zásada priamosti a ústnosti má pre odvolacie konanie rovnaký význam a následky, ako pre súd prvého stupňa. Je tomu tak predovšetkým preto, že pri hodnotení dôkazov spolupôsobia popri vecnom obsahu výpovedí aj ďalšie skutočnosti, ktoré - hoci nie sú bez vplyvu na posúdenie vierohodnosti výpovedí - nemôžu byť vždy vyjadrené (zачytené) v zápisnici o pojednávaní. V odvolacom konaní je ale dôležitá aj iná stránka priamosti. Táto zásada totiž je dôležitá nielen pre zisťovanie skutkového základu rozhodnutia, ale aj pre odchýlenie sa od skutkových zistení súdu prvého stupňa. Pri opakovaní a doplnení dokazovania je teda zásada priamosti oproti súdu prvého stupňa ešte sprísnená. Pod opakovaním dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa netreba rozumieť opakovanie všetkých dôkazov, ale iba takých dôkazov vykonaných súdom prvého stupňa, o výsledkoch správnosti ktorých má odvolací súd pochybnosti. Pre opakovanie dôkazov platia tie isté procesné

postupy ako pri vykonávaní pôvodného dôkazu. Pokiaľ sa teda odvolací súd chce odchýliť od skutkového zistenia súdu prvého stupňa, ku ktorému dospel na základe pred ním bezprostredne vykonaného dokazovania, musí v súlade so zákonom zopakovať sám taký dôkaz spôsobom, ktorý určujú ustanovenia § 126 a § 131 ods. 1 O.s.p., a zadovážiť si tak rovnocenný (plnohodnotný, s rovnakou výpovednou hodnotou) podklad pre jeho prípadné odlišné hodnotenie. Je zásadne neprípustné, aby odvolací súd prehodnotil výsledky dokazovania a z nich vyplývajúce skutkové zistenia bez toho, aby tieto dôkazy opakoval.

Dovolací súd poukazuje na skutočnosť, že predmetom konania v uvedenej veci je starostlivosť súdu o maloleté dieťa. Konanie súdu vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti upravuje ustanovenie § 176 O.s.p. Spoločným znakom konaní vo veciach starostlivosti o maloletých je, že v týchto konaniach ide predovšetkým o záujem maloletých detí v zmysle čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa. Najlepší záujem dieťaťa nie je v zákone nijak definovaný a preto musí byť posudzovaný s ohľadom na právo dieťaťa na rodinný život v zmysle čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v nadväznosti na právo na starostlivosť oboch rodičov zakotvené v článku 7 a 9 Dohovoru o právach dieťaťa a čiastkové práva dieťaťa garantované v článku 12 Dohovoru o právach dieťaťa. Výsledkom týchto konaní by teda nemalo byť vyriešenie sporu medzi účastníkmi konania, ale zabezpečenie výsledku konania, ktorý zodpovedá najlepšiemu záujmu maloletého. Konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti patrí medzi nesporné konania, ktorých demonštratívny výpočet je uvedený v § 120 ods. 2 O.s.p. Nesporné konania sú ovládané zásadou vyšetrovacomu, podľa ktorej je súd povinný vykonať aj iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, ako boli účastníkmi navrhnuté. Súd má v nesporných konaniach možnosť aktívne spolupôsobiť pri zisťovaní skutkového stavu vykonaním ďalších, účastníkov nenavrhovaných dôkazov do konania. Neznamená to ale, že by odvolací súd nemal byť pri zisťovaní skutkového stavu viazaný procesnými predpismi upravujúcimi spôsob vykonávania dôkazov v odvolacom konaní (§ 120, § 132, § 211, § 213 ods. 1 a 3, § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p.).

Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa vyplýva, že tento súd, vychádzajúc z výsledkov pred ním vykonaného dokazovania (výsluchmi účastníkov a vykonaním listinných dôkazov - znaleckým posudkom PhDr. M. z 24. apríla 2010 a inými) dospel k záveru, že nebola preukázaná existencia ohrozenia maloletých detí takej intenzity, ktoré by si vyžadovalo absolútny zákaz styku otca s maloletými deťmi.

Odvolací súd, ako to vyplýva z odôvodnenia jeho rozhodnutia, dospel k odlišným (opačným) skutkovým zisteniam než súd prvého stupňa. Konštatoval, že akýkoľvek styk otca s maloletou V. nie je v jej záujme a dlhoročné správanie sa otca, ktoré sa vymyká bežnému správaniu sa rodiča, spôsobuje u maloletej stres a vnútornú nepohodu a pre pocit stability a pokoja dieťaťa je jediným možným riešením plne zakázať styk otca s maloletou.

Z uvedeného vyplýva, že odvolací súd inak vyhodnotil dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa (listinné dôkazy, znalecké dokazovanie a výpovede účastníkov konania) bez toho, aby v súlade s § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. nariadil vo veci pojednávanie, na ktorom by tieto listinné dôkazy a výpovede účastníkov a znalca zákonným spôsobom doplnil a zopakoval (§ 126, § 129 ods. 1, § 131 O.s.p. v spojení s § 211 ods. 2 O.s.p.). Podľa dovolacieho súdu tento postup dovolacieho súdu pri prejednaní odvolania proti rozsudku súdu prvého stupňa nezodpovedal požiadavkám riadneho procesu (fair process). Len na základe prehodenia dôkazov, ktoré vykonal súd prvého stupňa nemohol získať rovnocenný podklad pre iné hodnotenie skutkového stavu, než ku ktorému dospel súd prvého stupňa. Preto aj záver dovolacieho súdu o tom, že obe deti sa vyvíjajú bežným spôsobom zodpovedajúcim veku ich rovesníkov je nateraz potrebné považovať za predčasný.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného bolo potrebné uzavrieť, že odvolací súd postupoval v rozpore so znením § 213 ods. 3 O.s.p., a natoľko sa odchýlil od jeho znenia, že zásadne poprel jeho účel a význam. Postup, na základe ktorého odvolací súd dospel k odlišným skutkovým zisteniam ako súd prvého stupňa bez vykonania vlastného dokazovania, možno považovať za arbitrárny. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze I. ÚS 118/2013 z 22. januára 2014 konštatoval, že okrem nedostatočne

odôvodnených rozhodnutí všeobecných súdov ústavný súd ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva) hodnotí aj také ich rozhodnutia, ktoré síce môžu vykazovať rozsiahle odôvodnenie, avšak ktorými boli normy podústavného práva interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08), pričom tento prístup možno nájsť aj v judikatúre Ústavného súdu Českej republiky (napr. III. ÚS 150/99). Tento zároveň uviedol, že prílišný formalizmus pri výklade právnych noriem vedúci k extrémne nespravodlivému záveru potom znamená porušenie základných práv (IV. ÚS 1735/07). Spravodlivosť je totiž kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu ústavnú povinnosť hľadať také riešenie súdnej právnej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako nesúladné s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení (m. m. I. ÚS 26/2010). Ústavný súd považuje za samozrejmé a určujúce, že vždy je potrebné vychádzať z individuálnych, teda na konkrétnych zisteniach založených rozmerov každej súdom prerokováanej veci. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť komplikované a netypické; to však nezbavuje všeobecné súdy urobiť všetko pre nájdenie spravodlivého riešenia, akokoľvek sa to môže javiť zložitým.

Dovolací súd dospel k záveru, že postupom odvolacieho súdu nerešpektujúcim princíp spravodlivosti a platnú úpravu Občianskeho súdneho poriadku o potrebe nariadiť odvolacie pojednávanie, sa otcovi maloletého dieťaťa odňala možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, pre ktoré bolo treba zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami otca uvedenými v dovolaní.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.